

Bu film Fransa'da çekilmedi

Yakın zamanlarda kendini hem tarzı hem de olaya yaklaşımı ile farklı kılan bir başörtüsü belgeseli izledik Kanal7'de. Birbirinden bağımsız karakterler, başörtülerıyla birlikte içine yuvarlandıkları öyküleri anlattılar. Perdede beliren başörtülü kızlar yönetmenin meseleyle ilgili bakış açısını temsil edecek şekilde seçilmişler ve 'bakış boşluğu' hayli azaltılmış bir çerçeveden kimi kanıksanmış kimi hâlâ 'şokta' olan sözcüklerle hatırlatmışlardı kendilerini.

Anlatılan başörtülü insandı, başörtüsünden mürekkep kadın değil. Daha önce de anlatıyorlardı aslında, ilk kez olmuyordu bu, ama sözleri ve sıkıntıları kendilerini hiç anlamayacak iri yarı, koyu gölgeler arasında kayboluyordu; muhatap alınmadılar, o yüzden şimdi 'duvara konuşmayı daha insani buluyorlar.' İshak Buhar bu rahatsız edici teknikle görselleşen 'duvara konuşma' tavrının, kızmanın öfkelenmenin ve pervasızlığın ötesinde 'yeni bir ahlak geliştirmek' anlamına geldiğini söylüyor.

"...O kırılmalı, umutsuzluğu yırtıp diri bir ses çıkarmak gerekiyordu.. Yalnız yapay değil, ideolojik değil.. Bir kır sesi gibi bir şey. Her şey yerli yerinde. Kurmaca değil, hayatın ve gerçeğin kendisi" diyor yönetmen İshak Buhar.

Buhar'ın verdiği coplanan pardösü, eylem üstü meydan ve gözyaşı sesinden daha farklı bir ses. Acıma duygusunu değil, perdedeki karakteri içinde hissetme duygusunu tırmanışa geçiriyor bu 'kır sesi'. Mesleği kameramanlık olan Buhar'ın hayat ve onun meseleleriyle ilgili olan bir 'göz'ü var doğal olarak ve meseleyi çapaklarından ayıracak zihni bir olgunluğu. Projenin mali boyutunu üstlenen ve çeşitli zorluklara rağmen bir an bile desteğini çekmeyen Ahmet Şişman'ın cömertliğini de hesaba katmak gerek.

"Ben meseleye siyaset noktasından baksaydım, konjonktür ve siyaset denilen mekanizmanın iki yüzünlüğü üstüne kurardım filmimi" diyor yönetmen. Başörtüsünü siyasi ve politik konjonktürden bağımsız bir şekilde ele almakla ve temasını zalimmazlum ekseninden uzak tutmakla sorunun merkezindeki 'insan hakları'ne dikkat çektiğini söylüyor. Kitabın dediğini yaptığı için geçmişe yürürlüklü ve geleceğe şamil bir cezaya çarptırılan, bu arada, spor yapmaktan hoşlanan, kitap okumayı seven, enstrüman çalan ve ileride avukat olmak isteyen kadın insan'ı anlatıyor o yüzden. Kişilikleri ve hayata verdikleri değer ile başörtülülerin birer karton figür, bir manşet, spot ya da ana haber bülteni malzemesi olmaktan öte birşey olduğunu 'gösterecek' karakterleri bulmak o kadar kolay olmamış ama. Okullarından atılmış, bu konuda aileleriyle zorluklar

yaşamış kızların pek çoğu içine kapandığından böyle bir projede yer almak istememişler. Kimi babasının hakkını helal etmemekle tehdit ettiğini ileri sürerek geri durmuş, kimi sistemle açılmış arasını iyice bozmaktan korkmuş... Başörtüsünden başka hiç bir ayırıcı noktası olmayan, sosyalleşme problemleri olan karakterleri de elemiş yönetmen, yapmak istediği filmin ana eksenini zengin ve donanımlı, ne yaşadığının farkında olan ve bunun bundan sonrasını nasıl etkilediğini bilmesine rağmen 'devam eden' karakterler üzerine kurmak olduğu için.

"Kullandığım her açıda bir yönüyle mesleğimle, bir yönüyle de bu konudaki yaygın algı ve beklenti ile çatışmaya girdim" diyor yönetmen. Filmi izleyen orta yaşlı kibar bir bey "Bu film Fransa'da mı çekildi?" demiş, ironik bir tavırla; belgeselde gösteriler, yürüyüşler, coplar ve sıkılmış yumruklar olmadığı için. Oysa Buhar bu riski bile isteyerek aldığını ve filmin bu yönüyle öncü bir adım olduğunu düşünüyor. "Getirip tekrar konuyu gündeme oturtmuştur film, hem de fikri zeminini işaret etmiştir.. İnsanı anlamazsak, onu anlatamazsak, o başörtüsü hepimizin ayağına dolanır" diyor... "Bugüne kadar olduğu gibi."

2002-11-18

Muhabir: Nihal Bengisu Karaca